

І. Г.

ЗОЛОТО І НУЖДА :-: В АМЕРИЦІ :-:

З 2 образками з життя робітничої класи.

Нема в світі иншої країни, в котрій би стільки було золота і нужди, як в Зл. Державах Америки. Ся країна, се один великий ковальський молот, котрий безнастанно в день і ночи кує золото і нужду, і тільки золото і нужду. При тім ковальським молоті від досвіту до пізної ночі в кровавім поті чола ввихають ся, як ті мухи, мільони робітників і робітниць: старці, молодіж і діти.

І кує молот золото, а мільони працюючих рук відбирають його з під молота і пильно, з великою уважністю, носять до шпіхлрів.

І кує молот нужду і знов ті самі мільони працюючих рук відбирають її з під

молота і несуть в свої хати:

А до золота мають право тільки його вибранці — пани. А до нужди мають право мільйони робітників і робітниць, ті самі, що золотом наповняють шинхлірі.

І коли глянемо, то де-не-де бачимо вибранців золота — й блищать вони як золото, товсті, горді і надуті мов той капустияний пиріг; а довкола них „вибранців” бачимо своїх улюблених „приятелів”: дуже добрі, дуже милі вони — вони то говорять нам, що Бог сотворив світ і всі живущі на сім світі в нього рівні: сотворив і старшину, котрій ми маємо коритися і на її розказ все вповнювати. Се ті слуги золота: урядники, військова старшина, поліція, купці, лихварі, злодії, попи і кримінальники; се ті пані „приятелі”, що смокають з нас кров, не знають ніколи, що то голод і холод та живуть на сім світі як в раю.

І коли глянемо довкола себе, то ще щось бачимо: бачимо мільйони робітників і робітниць, нужденні, висохлі, дочорнілі, що й не подібні на образ божий; се ті, що творили золото, се ті, без котрих сей світ нічого не варт, бо як-би вони не позамі-

тали вулиць, не вицестили каналів, то і повітре замерділо-би ся, а тоді, найскорше вимерлиб всі пани і слуги золота, бо вони призвичасні тільки до чистого і свіжого воздуха — ой, скоренько-би до їх грубих черев примандрували хробаки і хижі птиці. Щастє велике, що Бог сотворив робітників, бо хтож-би сїяв, збирав, варив, пік, з маїнів золото, срібло і вуголь добував: хтож-би пробивав тунелі гір і все инше робив, що тільки потрібно. Хто знає, як-би не сї робітники, чи в Європі було-б нині море крові і гори трупів — певно що ні, бо пани і слуги золота не взяли-б шаблі до рук і не стинали би собі голов; такого чуда ще на світі не було, ще на війні ані одному цареві голова не злетіла.

Тепер придивіть ся тій рівности, яка є в Америці. Зачнім від робітників, а скінчимо на панах.

Статистика показує, що в Стейті Нью Йорк в промислі цукровім пересічний заробок женщин виносить \$5.38 тижнево; половина женщин в тім промислі заробляє нижше.

Робітницї при оклеюваню пуделок мусять обклеїти 6.000 тижнево, щоби зароби-

ти 6 дол.; жадна робітниця сеї роботи не зробить.

В промислі консервним заробок виносить 7 до 10 ц. на годину.

Щоби заробити на нужденне житє, робітницї працюють понад свої сили, часом блзько 24 гд. на добу. Знайдена карта часу праці одной робітницї с нїмим свїдком надмірної праці.

Робітниця працювала:

В понеділок — — — — 15 гд.

В вівторок — — — — 20

В середу — — — — 21

В четвер — — — — 19

В п'ятницю — — — — 21½

В суботу — — — — 21

Разом — — 117½ гд.

на тиждень.

Сеї час праці повинен заняти двох робітників, тай се було-б за багато.

85% робітниць в департаментових склепах і в 5 і 10 центових склепах заробляють менше як 7 дол. тижнево.

В стеїтах Нової Англії в промислї ткальнім робітницї заробляють за 53 гд. праці 6 дол. до 6.99ц. тижнево.

Є много таких робітниць, що не зароб-

Як капіталісти викручують з робітників, робітниць і працюючих діттей зиски.

ляють досить, щоби могли з того вижити.

Ще гірше визискують робітниць в промислі бавовнянім в полудневих стеїнтах. Там робітниці заробляють менше як 2 дол. тижнево, а 39% менше як 5 дол. тижнево.

Після дуже скупого обчислення робітниця потребує на тиждень на життє і мешканє: \$5.90 ц.; не вчислені ту центи на газету, книжку, театр, забаву і. т. п., без чого їй не так легко обійти ся.

Книжочка видана через Лігу Працюючих Жєнщин кінчить ся питанням: Як можна жити з таких зарібків?

Закон на більший голод.

Департамент Праці в Злучених Державках з 1915. р. подає результат заведеня мінімум платні в стеїтї Орегон, заведений для трох категорій:

Дівчата низше 18 років мають побирати не менше 6 дол. тижнево: старші викваліфіковані в місті Портленд \$9.25 ц. тижнево, — а поза містом Портленд \$8.25 ц. тижнево.

Статистика виказує, що ся „свьята” капіталістами впроваджена мінімальна плат-

ня так поліщила долю некваліфікованих робітниць, що стратили дещо з того, що заробляли передше, нїм сей закон увійшов в житє. Новпїй закон спричинив ще більшу нужду в рядах жіночого робітництва.

В капіталістичнім устрою є два роди мінімальної платні: для тих, що працюють в кровавім потї чола за 6 дол. тижнево і для других, що їм золото тягне черепа до землі по \$10.000 денно.

Ось з якої причини в Зл. Державах вмирає річно 700.000 робітничих дїтїй — се з браку достаточного прокормлення.

Робітники в різницях.

Соціялістичний альдерман **J. C. Kennedy** в Чікаґо в своїм опрацьованім рапортї про робітників, занятих в різницях, твердить, що половина робітників в різницях заробляє низше 10 дол. тижнево; 60% жєнщин заробляє низше 6 дол. тижнево.

*) Рапорт той був зладжений до друку, однак комісія зложена з представителїв великих підприємств і кілька профєсорів університету в Чікаґо не позволили той рапорт надрукувати. По довших ко-
рородах, він зістав в частині видрукований.

В порівнянню з поживчими продуктами від 1903 р. то платня від того часу зменшила ся о 20%. Про наслідки лихої платні говорить: „Цілий загал мешканців терпить на тім дуже.

„Замість виховувати дітей на здорових, сильних і інтелігентних мешканців міста, виховус ся людей слабих фізично і не розвинених умислово. Коли зарібки робітників є неvistарчаючі, великі тягарі спадають на наше місто, на наші інституції добродійности. В тих сторонах міста (де різницї) є найвисша смертність спричинена сухотами; на 100 дорослих умирає річно 31% людей. Низькі зарібки є причиною негигієнічного мешканя, скупе відживлюванє, надмірне уживанє алькоголю, праця дітей, надзвичайні хороби і т. д., на чім терпить ціле наше місто.”

Цвїт молодїжи.

Два мїліони 500 тисяч дітей понизше літ 16 працює в фабриках, кональнях і заводах в Зл. Державах.

Два мїліони 500 тисяч дітей позбавлені свїта божого і шкільної науки. Нанялись до праці за собачу платню, щоби

Робітничі працюючі діти і їх хлібодавець капіталіст.

тільки стареньким родичам дати удержанс. Вони на старість зістали викинені за фабричну браму, викинені як та видушена цитрина на сьміте, а їх діти вянуть і мруть перед вчасною смертю.

О, радуї ся Золото, велика пащо, пожираюча людські душі!

Урядова слідча комісія для справ промислових в Зл. Державах між иншим твердить:

2% людности краю посідає 16% народних богацтв.

65% людности посідає натомість менше чим 5% народного богацтва.

44 родин в тім краю, має такий дохід, котрий рівнає ся високости заплати 100, 000 робітників.

Половина батьків родин, що заробляють працю на удержанс родини, може заробити на рік не більше як \$500.

Три або і більше осіб снують в одній кімнаті в 73% мешканях робітничих.

73% жінок і матерній робітників є змушені до праці враз з чоловіками і синами, щобн могли вижити.

Близько 20% шкільних дітей за мало дістають поживи і йдуть до школи голодні.

Нужда утрудняє двом третинам шкільних дітей ходити до початкової школи.

До кого належить золото?

Масток Ракефелера обчислюють на більше як \$500,000,000.

В Нью-Йорку в дільниці **Manhattan**

13 родин посідають одну дваїцятую пияту часть загального нерухомого мастку, се є в будинках і обшарах землі розпоряджає там 13-ох богачів мастком \$205,404,875.

В Чікаго

одна фірма посідає одну дваїцятую пияту часть мастку цілого міста: 5 родин розпоряджяють одною сїмнаїцятую частію мастку; а 10 родин — одною дваїцятую частію загального мастку $2\frac{1}{2}$ мільонового міста, яким є Чікаго.

Пять родин в тім місті має мастку вартости \$162,000,000.

Разом на лісті 10-х „короліків” вартість мастку виносить \$189,250,000 з загальної вартости оціненої в цілїм місті на \$2.437,739,034.

Зиск фірми Armour & Co.

в 1914 р. виносив $\$7\frac{1}{2}$ мільона, або $\$20,000$ кожного дня.

\$48,000,000 чистого доходу

мала в останньому році фабрика автомобілів Форда в Детройт.

Наведені цифри, се дуже маленька частина — та они вже представляють образ золота і нужди.

По одній стороні, скупане в кровавім поті працюючих мас, цвите золото, а по другій безмірна нужда і море сліз.

Через цілий рік 6-мільонова армія тягала ся по при то золото в надії, що знайде роботу і заспокоїть голод у своїх хатах. Робітники своїми мозолистими руками витворюють і працюють за багато, а дістають за мало, звичайно стільки, щоб ні жити, ні вмерти.

Голод і нужда пхають робітника до крадіжки і рабунків.

Голод і нужда наповняють безробітними кримінали.

В шпиталях тисячі конають тільки тому, що з вулиці або нужденних нор

забрано їх півмертвими упавших з голоду.

Робітники, котрі в фабриках, майнах, лісах, при золоті, сріблї, вуглю, убраню, хлїбі, м'ясї і т. д. потратили своє здоров'я — тепер примирають з голоду, замерзають, або кінчать свої злидні самовбійством.

І в тїм самїм часї горетка лїнюхів-капіталїстів жиє собі вигідно в розкоші і з дня на день упивають ся кровю творцїв сего сьвіта.

Нема справедливости на сїм сьвіті! З лиця землї треба змести сеї перестарїлий лад і сотворити новий сьвіт на засадах справедливости і рївности!

Проч зі слугами золота і тїми, що сеї проклятий оплаканий устрій благословлять хрестом!

Взиваємо всеїх українських робітників, щоби станули в рядах міжнародного соціалїзму до завзятої боротьби з крайною темнотою. Хай мільони усьвідомлених робітників всеїх народів об'єднують ся під червоним прапором до спільної оборони інтересів всеїх поневолених і гноблених!

Чим скорше виступимо до боротьби, тим скорше будемо жити в новім красшїм ладї.

Нім повалимо сеї перестарілий лад, хочемо вже сьогодні кращого життя, поліпшення нашої долі.

Замість викидати мільярди на гармати, кулі, дреднавти і на інші непотрібні цілі — обернути ті мільярди на зменшення нужди, обтерти ними сльози матерам, старцям і сиротам робітничої класи.

Капіталіст, фабрикант, купець, лихвар, цар, банкир, злодій, поліцай, піп і кримінальник не будуть ся старати о поліпшення робітничої долі. Вони будуть ссати з нас кров і зрешувати нею свої крадені і рабовані багатства.

Один соціалізм має для нас будучність, за котру варт стати до борби. Тільки соціалізм обітре сльози та загоїть вікові рани робітничої класи.

Тож ставаймо в ряди друг коло друга і машируймо сміло і гордо до кращого соціалістичного завтра, а там ми відпочнемо і заживемо новим кращим життям — там будемо всі рівні і щасливі, споживаючи овочі спільної праці на доні нашої Матери Землі.

„РОБОЧИЙ НАРОД”, орган Української Соціал-демократії в Канаді. Виходить що тижня в Вінніпегу. Річна предплата виносить \$2.00. Адреса: ROBOTCHYJ NAROD, Box 3658, St. B., WINNIPEG, MAN., CANADA.

„РОБІТНИК”, орган Федерації Української Соц. Партії в Америці. Виходить що тижня в Клівеленді. Річна предплата в Зл. Державах 1 дол. 50 ц. на 6 місяців 75ц. В Канаді і за границею, на рік 1 дол. 75 ц., на 6 місяців 90 ц. Адреса: ROBITNYK, 2335 W. 11-th St. Coreny's Bldg. Cleveland, Ohio., U. S. A

ЧИТАЙТЕ „НАРОДНУ ВОЛЮ”

найбогатшу цікавим для робітників змістом українську часопись в Зл. Державах. — „Народна Воля” виходить кожної середи і суботи і коштує на рік: В Канаді \$2.50 ц. В Зл. Державах \$2.00. Пишіть по оказові числа і шліть предплату на адрес: **NARODNA WOLA, 524-530 OLIVE ST., SCRANTON, PA., U. S. A.**

„СВІДОМА СИЛА”, просвітно-науковий і поступовий журнал для працюючого люду. Виходить раз на місяць в Торонто. Річна предплата в Канаді 75 ц. В Зл. Державах \$1.00. Адреса: SWIDOMA SYLA, Box 64, TORONTO, Ont., Canada.

М. СТЕРН

першої кляси фотограф

435 St. Lawrence Blvd & 29 Prince Arthur St. E.
PRINCE ARTHUR HALL.

Спеціаліст модерних фотографій різного роду як великих груп, товариств, весільних, поодиноких і т. п. Виконує і побільшення під гварантією.

Г. ДУДКОВ, артист-маяяр, 173 CLARKE ST. MONTREAL.

Виконує всяку роботу входячу в обсяг малярської штуки. Виконує портрети і т. п. гарно, солідно і точно.

